

**Ympäristö ja oikeus -tutkimusohjelma
Forskningsprogrammet Miljö och lag
Environment and Law Research Programme**

**Ohjelmamuistio
Programpromemoria
Programme Memorandum**

Helsinki 2004

Layout: PixPoint ky

ISBN 951-715-504-2

Canon, Helsinki 2004

Sisällys

TAUSTA	5
1 TUTKIMUSOHJELMAN PERUSTELUT	7
1.1 Kestävän kehityksen vaatimukset	7
1.2 Globaalit haasteet	7
1.3 Monitieteisyyden haaste	8
2 TUTKIMUSOHJELMAN TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEEMAT	9
2.1 Ihminen, ympäristö ja oikeus	9
2.2 Ympäristöpolitiikan ohjauskeinot	10
2.3 Luonnonvarojen ja biodiversiteetin kestävä käyttö	10
2.4 Tuote- ja kulutusperusteinen ympäristönsuojelu ja ympäristövastuu ...	11
2.5 Alueiden käyttö ja rakentaminen	12
2.6 Kansainväliset kysymykset	12
3 TUTKIMUSOHJELMAN TOTEUTTAMINEN	14
3.1 Toteutus ja rahoitus	14
3.2 Hakumenettely ja hankkeiden arviointikriteerit	15
3.3 Tarjouspyynnöt osa-aikaisen koordinaation hoitamiseksi	16
3.4 Lisätietoja	17

Innehåll

BAKGRUND	23
1 MOTIVERINGAR	25
1.1 Hållbar utveckling	25
1.2 Globala utmaningar	25
1.3 Tvärvetenskaplighet – en utmaning	26
2 MÅL OCH TEMAN	27
2.1 Människan, miljön och lagen	27
2.2 Miljöpolitikens styrmedel	28
2.3 Biodiversitet och hållbar användning av naturresurser	28
2.4 Produkt- och förbrukningsbaserat miljöskydd och miljöansvar	29
2.5 Områdesanvändning och byggnation	29
2.6 Internationella frågor	30
3 GENOMFÖRANDE	32
3.1 Genomförande och finansiering	32
3.2 Ansökningsförfarande och bedömningskriterier	33
3.3 Begäran om anbud om koordinering på deltid	34
3.4 Ytterligare information	35

Contents

BACKGROUND	41
1 RATIONALE FOR THE RESEARCH PROGRAMME	43
1.1 Requirements of sustainable development	43
1.2 Global challenges	43
1.3 The challenge of multidisciplinary	44
2 AIMS AND THEMES OF THE RESEARCH PROGRAMME	45
2.1 Man, environment and law	45
2.2 Means of environmental policy control	46
2.3 Sustainable use of natural resources and biodiversity	47
2.4 Product and consumption-based environmental protection and	47
environmental responsibility	
2.5 The use of land and water areas and building	48
2.6 International questions	48
3 IMPLEMENTATION OF THE RESEARCH PROGRAMME	50
3.1 Implementation and funding	50
3.2 Application procedure and criteria for project evaluation	51
3.3 Invitation to tender for the provision of part-time coordination	52
3.4 Further information	54

Tausta

Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta asetti kokouksessaan 13.9.2002 työryhmän valmistelemaan esitystä ympäristöoikeuden suunnatuksi hauksi 31.5.2003 mennessä. Työryhmän puheenjohtajana toimi professori Terttu Utriainen (kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta) ja jäsenenä professorit Marja Järvelä (kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta), Ari Ekroos (Teknillinen korkeakoulu), Erkki J. Hollo (Helsingin yliopisto), Kari Kuusiniemi (Turun yliopisto, sittemmin korkein hallinto-oikeus), Tapio Määttä (Joensuun yliopisto), Maija Rautamäki (biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta), FT Heikki Simola (Joensuun yliopisto), ympäristöneuvos Sauli Rouhinen (ympäristöministeriö) ja hallintoneuvos Pekka Vihervuori (korkein hallinto-oikeus). Työryhmä kutsui professori Marja-Liisa Riekkolan (luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta) ryhmään asiantuntijaksi ja OTL Jari Salilan projektisihteeriksi. Työryhmän sihteerinä toimi tiedesihteeriksi Tiina Forsman.

Työryhmä järjesti 20.3.2003 tutkivan työpajan Helsingin yliopistossa. Tilaisuuteen osallistui yli 80 tutkijaa, hallinnon edustajaa eri sektoreilta sekä etujärjestöjen edustajia. Tutkiva työpaja antoi arvokkaan pohjan työryhmän jatkotyölle. Samalla työpaja avasi eri tieteenalojen tutkijoille tilaisuuden luoda uusia yhteyksiä ja saattaa liikkeelle uusia yhteistyöhankkeita.

Keskustellessaan tehtävästään ja ympäristöoikeuden alan kehittämisen tarpeista työryhmä totesi, että yhteiskunnan ja hyvinvoinnin kehitys edellyttää tutkimuksen ulottamista Akatemian kaikkiin tieteellisiin toimikuntiin. Tutkimus vaatii laajaa tieteiden välistä yhteistyötä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, mikä vastaa Akatemian tutkimusohjelmille asetettuja tavoitteita.

Työryhmä esitti tutkimusohjelman nimeksi ”Ympäristö ja oikeus – Kestävän kehityksen yhteiskunta”. Tutkimusohjelman keskeisenä tavoitteena on edistää kestävän kehityksen tutkimusta. Erityisesti tulisi vahvistaa muuttuvien oikeudellisten ja yhteiskunnallisten käytäntöjen tutkimusta. Tutkimusohjelman tulisi vastata monitieteisen lähestymistavan tarpeeseen myös oikeustieteellisessä tutkimuksessa. Tutkimusohjelmassa tulisi hyödyntää ympäristöklusterin tutkimusohjelmassa luotuja tutkimuslaitosten, tieteenalojen ja tutkijoiden yhteistyöverkostoja. Oikeustieteellinen tutkimus ei ole juurikaan ollut osallisena tässä kestävän kehityksen ja ympäristöpolitiikan tietoperustaa systemaattisesti kartuttaneessa ohjelmatyössä.

Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta päätti esittää Suomen Akatemian hallitukselle kokouksessaan 12.9.2003 ”Ympäristö ja oikeus – Kestävän kehityksen yhteiskunta” -tutkimusohjelman käynnistämistä vuonna 2004. Suomen Akatemian hallitus päätti 11.11.2003 rahoittaa ”Ympäristö ja oikeus” -tutkimusohjelmaa 2,5 miljoonalla eurolla. Suomen Akatemian pääjohtaja Reijo Vihko asetti 23.2.2004 tutkimusohjelmalle ohjelmaryhmän, jonka puheenjohtajana toimii professori Kyösti Pekonen (kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta) ja jäsenenä professori Anne Kovalainen (kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta), tutkimusjohtaja Juha Kämäri, (biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen

toimikunta), professori Kirsti Loukola-Ruskeeniemi (luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta), ylitarkastaja Elise Sahivirta (ympäristöministeriö, varajäsen ympäristöneuvos Sauli Rouhinen ympäristöministeriöstä), hallintoneuvos, dosentti Pekka Vihervuori (korkein hallinto-oikeus) ja pysyvänä asiantuntijajäsenenä professori Terttu Utriainen (Lapin yliopisto). Ohjelmaryhmän sihteerinä toimii ohjelman vastuullinen virkamies ja ohjelman koordinaation valinnan jälkeen koordinaattori. Ohjelmaryhmän toimintaan osallistuvat ohjelmassa mukana olevien Akatemian tutkimusyksiköiden virkamiehet. Ohjelmaryhmän toimintaan ovat osallistuneet myös Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) ja kauppa- ja teollisuusministeriön edustajat. Tutkimusohjelman asiantuntijasihteerinä toimii HTT Jarmo Vehmas. Suomen Akatemian hallitus asetti kokouksessaan 24.2.2004 Ympäristö ja oikeus -ohjelmalle ohjelmajaoston. Tähän jaostoon, joka on ohjelman päättävä elin, kuuluvat edellä mainitut neljä Akatemian toimikuntien jäsentä.

1 Tutkimusohjelman perustelut

1.1 Kestävän kehityksen vaatimukset

Valtiokäsitys on muuttunut hallituskeskeisestä kansalaiskeskeiseen suuntaan. Oikeusvaltion tulee toteuttaa kansalaisten yhdenvertaisuutta ja oikeusvarmuutta sekä suhteuttaa sille kuuluvat tehtävät yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Kestävän kehityksen oikeusvaltiossa (Rule of Law based on Sustainable Development) oikeudelliset lähtökohdat ja kansalaisten perustarpeet yhdistetään hyvinvointivaltion tavoitteisiin ja ekologisiin reunaehtoihin.

Ympäristötiedon julkisuus ja kansalaisten laajat osallistumismahdollisuudet ovat tärkeitä keinoja kestävän kehityksen oikeusvaltion toteuttamisessa hallinnollisen ohjauksen lisäksi. Kansalaisyhteiskunnan ohella erilaiset markkinaperusteiset mekanismit ovat tulleet yhä tärkeämmiksi. Yksilöiden ja toiminnanharjoittajien eettinen vastuu muodostaa perustan ympäristötavoitteiden saavuttamiselle. Lisäksi eri toimialojen omat sääntelyjärjestelmät ovat tärkeitä erityisesti teknisten innovaatioiden synnyttämisen ja käyttöönoton kannalta.

Suomi on perustuslaissaan ja monenkeskisissä kansainvälisissä sopimuksissa, kuten EU:n perussopimuksissa, sitoutunut kestävän kehityksen tavoitteeseen. Myös Johannesburgin huippukokouksessa 2002 hyväksytty toimintaohjelma korostaa maapallonlaajuisen ympäristöhallinnon ja kestävän kehityksen sopimusperustan (Global Environmental Governance) kehittämistä ja tehostamista kansallisesti. Oikeusvaltiossa ei enää riitä, että huolehditaan ihmisten välttämättömistä perustarpeista kuten terveydestä tai asuinympäristön laadusta, vaan ekologiset toimintamekanismit ja tulevien sukupolvien oikeudet asettavat vaatimuksia oikeudelliselle sääntelylle. Tavoitteena on kestävän kehityksen sisällyttäminen läpäisevästi oikeusjärjestykseen ja sen integrointi yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden saavuttaminen edellyttää pitkän aikavälin muutosten ja prosessien ymmärtämistä ja hallintaa.

Oikeusjärjestystä ja sen soveltamista on kehitettävä niin, että kestävän kehityksen vaatimukset voidaan saavuttaa. Läpäisyperiaatteen toteuttamiseksi oikeusjärjestystä tulee tarkastella edellä kuvatusta näkökulmasta rajoittumatta pelkästään perinteiseen ympäristölainsäädäntöön.

1.2 Globaalit haasteet

Ympäristöoikeudellisen tutkimuksen merkittävimmät taustatekijät koskevat ilmastomuutosta, luonnon monimuotoisuutta (sisältäen geeniperimältään muunnellut organismit) ja luonnonvarojen käyttöä. Globaali taloudellinen, teknologinen ja sosiaalinen kehitys on avainasemassa ympäristön käytön tulevassa ohjauksessa. Ympäristöllisesti integroitu kulutuksen ja tuotannon ohjaus on keskeinen kysymys. Globaalit poliittiset tavoitteet, valtioiden suvereniteetin kehitys suhteessa kansainväliseen yhteisöön sekä universaalit ihmisoikeudet on myös otettava huomioon taustatekijöinä ympäristön käytössä. Niillä on suuri merkitys tulevilla ympäristöpoliittisissa ratkaisuissa.

Toimintaympäristön muuttuessa myös ympäristöpoliittisten ohjauskeinojen on kehityttävä. Tämän hetken ohjauskeinoina tulevat kysymykseen hallinnollinen, taloudellinen ja informaatioperustainen ohjaus. Ulkoisten muutosten havaitseminen ja analysointi ovat keskeinen edellytys ympäristöoikeudellisen tutkimuksen harjoittamiselle ja relevantin tiedon tarjoamiselle kaikilla tasoilla ympäristöpoliittisen ja -oikeudellisen ratkaisutoiminnan kehittämiseksi ja tukemiseksi.

1.3 Monitieteisyyden haaste

Ympäristöoikeuden keskeinen tutkimustehtävä on täsmentää ja vahvistaa ympäristöarvojen merkitystä oikeusjärjestyksessä. Samalla on tunnistettava traditionaalisen oikeudellisen oppijärjestelmän asettamat rajat, jotka hidastavat kestävän kehityksen oikeusvaltion toteuttamista.

Kiinteä yhteys luonnontieteelliseen ja tekniseen tietoon ilmenee ympäristöoikeudessa kahdella tasolla. Ensiksi se on keskeisenä perusteena ympäristösääntelyn muotoutumisessa. Toiseksi luonnontieteellinen ja tekninen asiantuntemus on näkyvästi läsnä ympäristöasioita koskevassa ratkaisutoiminnassa. Yhteys näkyy myös ympäristöasioita käsittelevien viranomaisten ja tuomioistuinten kokoonpanossa: päätöksenteossa on mukana myös luonnontieteellisen ja teknisen koulutuksen saaneita asiantuntijajäseniä.

Monitieteisyyden vaatimukset ympäristöä koskevalle oikeudelliselle tutkimukselle ovat edelleen vahvistumassa. Ongelmakeskeiset lähestymistavat yleistyvät ympäristötutkimuksessa ja ne luovat haasteita myös ympäristöoikeudelle. Ympäristöongelmien määrittely ja niiden merkityksen muotoutuminen ovat yhteiskunnallisia prosesseja. Tämän vuoksi ympäristöoikeudellinen tutkimus tarvitsee yhtymäkohtia myös yhteiskuntatieteisiin kuten sosiologiaan ja politiikan tutkimukseen. Myös ympäristöpolitiikan ohjauskeinovalikoiman monipuolistuminen edellyttää aikaisempaa laaja-alaisempaa monitieteistä tutkimusta.

Monitieteisyyden haaste on kaksitahoinen. Toisaalta oikeustieteessä on tarvetta syventää ympäristöoikeuden eettistä, esteettistä, taloudellista, teknistä, luonnontieteellistä ja yhteiskunnallista tietämystä yhdessä muiden ympäristötutkijoiden kanssa. Tämä on menetelmällinen ja tutkimuksellinen haaste. Toisaalta muussa ympäristötieteellisessä tutkimuksessa oikeudellinen lähestymistapa on jäänyt vähälle huomiolle. Ympäristön käytön sääntelyä ja ympäristölainsäädäntöä voidaan syvällisesti analysoida vain eri alojen tutkijoiden vuorovaikutukseen perustuvissa tutkimusryhmissä, joille monitieteinen tutkimusohjelma tarjoaa yhdistävän toiminta-alustan. Tämän vuoksi ohjelmassa pidetään ympäristön ja oikeuden teemojen yhdistämiseen pyrkivää aitoa yhteistyötä vahvana edellytyksenä rahoitukselle.

2 Tutkimusohjelman tavoitteet ja tutkimusteemat

Ympäristö ja oikeus -tutkimusohjelman tavoitteena on

- 1) vahvistaa ympäristöä ja luonnonvaroja koskevien oikeudellisten ja yhteiskunnallisten järjestelmien ja käytäntöjen tutkimusta,
- 2) edistää ja syventää monitieteellistä tutkimusotetta ympäristöoikeudellisissa tutkimuksissa ja
- 3) tukea ja synnyttää yliopistojen, tutkimuslaitosten ja eri tieteenalojen tutkijoiden välisiä kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyöverkostoja.

Erityisenä painopisteenä tutkimusohjelmassa ovat ohjelman teemoihin liittyvät uudet ja muuttuvat oikeudelliset ja yhteiskunnalliset järjestelmät ja instituutiot. Tarkastelun kohteina ovat sääntelyn kehittymiseen vaikuttavat tekijät, sen sisältö ja tulkinta sekä vaikutukset oikeuskäytäntöihin ja edelleen ympäristöön ja yhteiskuntaan. Läpikäyvänä teemana ovat erityisesti avoimuuteen ja vaikuttamiseen liittyvät kysymykset. Ympäristöasioihin liittyvässä päätöksenteossa keskeinen oikeudellinen näkökulma koskee yksilöllistä oikeussuojaa, olipa kyse sitten esimerkiksi ympäristöhaittoja aiheuttavan toiminnan harjoittajasta, pilaantumishaitasta kärsivistä yksilöistä tai suojeltavan luontokohteen tai kaavoitettavan maa- tai vesialueen omistajasta.

Tutkimusohjelmaa kuvaavat seuraavat tutkimusteemat:

2.1 Ihminen, ympäristö ja oikeus

Ympäristöä ja oikeutta on tarkasteltava laajasta perspektiivistä. Ympäristöoikeus ei koostu pelkästään formaaleista normeista, joita tuomioistuimet ja viranomaiset soveltavat, vaan normeja on tarkasteltava yhteiskunnallisessa kontekstissaan, esimerkiksi yhteiskunnassa vallitsevien arvojen kannalta.

Ympäristöä on tarkasteltava myös suhteessa aikaan, sillä ihminen on aina vaikuttanut luonnonympäristöön, joka puolestaan on vaikuttanut ihmisen toimintaan. Ympäristöoikeus on tässä mielessä ollut ja on edelleen sosiaalista, päämääräorientoitunutta ja arvosidonnaista. Tutkimuksen tehtävänä on sen vuoksi tarkastella ympäristöoikeutta ja siinä tapahtuneita muutoksia myös vertailevasti ja pitkällä aikavälillä.

Tutkimuksen kohteena ovat maa, vesi ja ilma sekä kasvi- ja eläinkunta ekosysteemeineen, mutta myös rakennettu ympäristö, kulttuuriympäristö ja erilaiset oikeudet, kuten esimerkiksi omistusoikeus, jokamiehenoikeudet tai eläinten oikeudet. Tarkastelukulma voi olla sekä eettinen että filosofinen. Myös rikosoikeudellisen sääntelyn merkitys moraalialue luovana eikä vain rankaisevana keinona on pohdinnan arvoinen.

Arvot ovat keskeisessä asemassa tarkasteltaessa asiantuntijuutta ja vallankäytön mekanismeja. Ne liittyvät ympäristölainsäädännön kehittämiseen ja soveltamiseen, ja ympäristöoikeuden määrittelyillä on poliittisia ulottuvuuksia niin edustuksellisen demokratian kuin kansalaisyhteiskunnankin kannalta.

2.2 Ympäristöpolitiikan ohjaukset

Ympäristöpolitiikan ohjaukset ovat viime vuosina lisääntyneet ja monipuolistuneet. Ohjaukset liittyvän sääntelyn määrällisestä kasvusta ja laadullisesta muuttumisesta huolimatta niiden vaikutuksia ei tunneta riittävästi. Esimerkiksi OECD on pitänyt arvioinnin vähäisyyttä Suomessa ongelmana. Etukäteen ja erityisesti jälkikäteen arvioinnin tarpeellisuutta ympäristöpolitiikassa on korostettu niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Ympäristöpolitiikan ohjaukset tutkimus voi kohdistua sekä laajaan että suppeaan sääntelykokonaisuuteen. Se voi tuottaa tietoa käytettyjen ohjaukset muuttumisesta sekä niiden vaikutusten suunnasta. Sääntelyä voidaan arvioida monesta eri näkökulmasta. Arviointi voi koskea vaikuttavuutta, kustannustehokkuutta, dynaamisia vaikutuksia sekä hyötyjen ja haittojen jakautumista yhteiskunnan eri sektoreiden tai toimijoiden kesken.

Ympäristövaikutuksia voi olla vaikea arvioida etukäteen. Laissa joudutaan kuitenkin usein säätämään siitä, miten suhtautua haitallisten ympäristövaikutusten syntymisriskiin. Tätä ongelmaa voidaan lähestyä tutkimuksellisesti eri tavoin, kuten tapauskohtaisen riskinarvioinnin tai yleisten raja-arvojen kautta. Voidaan myös kysyä, miten lainsäätäjät voi toimia rationaalisesti erilaisissa tilanteissa.

Kiinnostavia tutkimuskohteita ovat uudenlaiset ympäristöpolitiikan ohjaukset. Tällaisia ovat esimerkiksi päästökauppa, ympäristömerkit ja ympäristösopimukset. Erityisenä tutkimuskysymyksenä on, miten voidaan tarkastella sääntelyn monipuolistumisen seurauksena syntyviä ohjaukset yhteisvaikutuksia sekä ohjaukset samanaikaisen käytön seurauksia eri tilanteissa.

Uusiin ohjaukset voidaan lukea myös vapaaehtoiset ympäristöjärjestelmät ja sisäiset hyvän ympäristökäytännön ohjeet. Olisi tärkeää selvittää, millä tavoin toimijoiden sitoutumista niiden noudattamiseen voitaisiin lisätä. Esimerkkinä tästä voi olla ympäristöohjeiden merkitys ympäristölupien täydentäjänä tai rahoitustuen ehtona. Aihepiiriin liittyvä sanktiointi ja toimijoiden oman kontrollin määrittely on oikeudellisesta näkökulmasta kiintoisa tutkimuskohde.

Kansainväliset vertailut tarjoavat myös kiinnostavan näkökulman ohjaukset käytön arviointiin. Erityisen kiinnostavia ovat vertailuasetelmat, joissa pyritään innovatiivisten sääntelymekanismien ymmärtämiseen.

2.3 Luonnonvarojen ja biodiversiteetin kestävä käyttö

Luonnonvarojen (sisältäen sekä uusiutuvat että uusiutumattomat luonnonvarat) käytöllä on runsaasti yhteiskunnallisia kytkeitä. Tärkeimpiä niistä ovat omistus-

ja vastuukysymykset sekä hyödyt, haitat ja niiden jakautuminen. Luonnonvaroja ja luonnon monimuotoisuutta (biodiversiteetti) koskevassa tutkimustiedossa on puutteita luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen tiedon yhdistämisessä yleensä sekä empiirisen ja oikeustieteellisen tutkimuksen yhdistämisessä erityisesti. Esimerkiksi teollisuuden ns. sivuvirtojen tuotteistamisesta ei ole lainsäädäntöä. Puutteita on myös käsitteiden operationalisoinnissa, esimerkiksi teollisuuden sivutuotteiden ja jätteiden välinen suhde on monilta osin epäselvä.

Tärkeitä tutkimuskysymyksiä liittyy osallistumiseen luonnonvarojen ja biodiversiteetin käytön sääntelyssä. Koska biodiversiteetin omistuksen määrittäminen on vaikeaa, myös osallistumisoikeuden määrittäminen on hankalaa. Asian syvälliseen ymmärtämiseen tarvitaan niin oikeustieteellistä, luonnontieteellistä kuin yhteiskuntatieteellistäkin tutkimusotetta. Sekä kannustavien että rajoittavien ohjauskeinojen vaikutus eri toimijoiden käytäntöihin ja luonnon monimuotoisuuteen on keskeinen tutkimuskohde.

Suomessa ja muissa Euroopan maissa luonnon monimuotoisuutta, lajeja ja elinympäristöjä on perinteisesti suojeltu suojeluohjelmilla. Sopimusperusteiset luonnonvarojen ja luonnon monimuotoisuuden suojelukeinot ovat ajankohtaisia tutkimuskysymyksiä. Uusien ohjauskeinojen kokeilun yhteydessä tarvitaan tietoa ohjauskeinojen vaikutuksista ja siitä, miten uudet ohjauskeinot sopivat olemassa oleviin juridisiin ratkaisuihin. Luonnonvaroja hyödyntävien toimijoiden käytäntöjen tunteminen on tärkeää, jotta voidaan arvioida eri ohjauskeinojen toimivuutta. Samalla voidaan paremmin perustella eri osapuolten osallistuminen päätöksentekoon ja instituutioiden luomiseen.

2.4 Tuote- ja kulutusperusteinen ympäristönsuojelu ja ympäristövastuu

Ympäristöoikeuden piirissä on kehitetty perinteisen sääntelyn lisäksi myös tuote- ja kulutusperusteista ympäristönsuojelua. Teknologia ja markkinat ovat kuitenkin tänä päivänä myös globaaleja, joten pelkkä kansallinen päätöksenteko ei riitä. Sen rinnalle on noussut uudenlaisia järjestelmiä, jotka vaikuttavat markkinakäyttäytymiseen ja päätöksentekoon kansainvälisellä tasolla.

Ympäristö ja teknologia yhdistyvät esimerkiksi bioteknisessä tutkimuksessa. Yritysten näkökulmasta kysymyksessä on tuotekehitys ja uusien innovaatioiden käyttöönotto, joissa tiedon omistajuudella (intellectual property rights) voi olla huomattavaa taloudellista merkitystä.

Ympäristövastuuseen liittyviä juridisia ja taloudellisia kysymyksiä voidaan tarkastella usean eri oikeudenalan näkökulmasta. Monitieteinen tutkimus on tässä yhteydessä tarpeen. Ympäristövastuiden dynaamisia vaikutuksia voidaan tarkastella erityisesti oikeustieteen ja taloustieteen näkökulmista. Oikeustaloustieteessä voidaan käyttää hyväksi myös tilastollisia menetelmiä ja analyyseja, kuten esimerkiksi tutkittaessa energiaverotuksen vaikutusta hiilidioksidipäästöjen määrään.

2.5 Alueiden käyttö ja rakentaminen

Monet tekijät vaikuttavat alueiden käyttöön ja siinä tapahtuviin muutoksiin. Samoin ohjaamalla alueiden käyttöä voidaan vaikuttaa ympäristökysymyksiin. Alueiden käyttöä ohjataan julkisilla osallistumisjärjestelmiin perustuvilla päätöksentekomenettelyillä, ohjelmilla ja strategioilla.

Maankäyttö- ja rakennuslain säätäminen on ollut eräs merkittävimpiä muutoksia alueiden käytön sääntelyjärjestelmässä. Sen vaikutukset ovat vielä pitkälti arvioimatta.

Ohjelmat ja strategiat toimivat usein niin, että niiden linjauksia otetaan huomioon muussa päätöksenteossa. Ohjelma- ja strategiapohjainen ohjaus jättää kuitenkin toimijoille liikkumavaraa päätöksenteossa. Tällaisen ohjauksen vaikuttavuutta on usein vaikea havaita. Tutkimuksella voidaan selvittää ohjelma- ja strategiapohjaisen ohjauksen mekanismeja sekä arvioida niiden vaikuttavuutta suhteessa muihin vaihtoehtoihin.

Monet alueiden käyttöön liittyvät suunnitelmat edellyttävät suunnitellun toiminnan aiheuttamien erilaisten vaikutusten arviointia. Samaan alueeseen tai samaan hankkeeseen kohdistuvien erilaisten suunnittelu- ja osallistumisjärjestelmien yhteisvaikutus on keskeinen tutkimuskohde.

Yksi hyvinvointivaltion keskeinen vaatimus on mahdollisuus kohtuulliseen asumiseen. Jotta kansalaisilla olisi aito mahdollisuus osallistua asuinympäristönsä suunnitteluun voimassa olevien järjestelmien puitteissa, tulee perusvaatimuksen kohtuullisesta asumisesta olla kunnossa. Siinä oikeudellisessa ja taloudellisessa kontekstissa, jossa asuminen ja siihen liittyvät toiminnot toteutuvat, on kestävän kehityksen kannalta runsaasti tärkeitä tutkimuskohteita.

2.6 Kansainväliset kysymykset

Laaja-alaisten ympäristöongelmien ratkaiseminen edellyttää kansainvälisen yhteistyön ja sääntelyn kehittämistä. Kansainvälisenä yhteistyönä on solmittu useita globaaleja ja alueellisia ympäristösopimuksia sekä lukuisia EU:n säädöksiä. Kansainvälisen sääntelyn vaikutukset ja vaikuttavuus sekä lain tulkintaan vaikuttavat tekijät kansallisella tasolla ovat keskeisiä tutkimuskohteita. Tällöin voidaan selvittää esimerkiksi kansainvälisen ja kansallisen sääntelyn suhdetta, kansallisia käytäntöjä, poliittista keskustelua sekä vaikuttavuutta ympäristöongelman ratkaisemisessa eri aluetasoilla. Kansainvälisen ympäristöoikeuden vuorovaikutus muun kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön kuten kauppaa- ja kilpailupolitiikan kanssa voi myös olla tutkimuskohteena.

Kansainvälisistä sopimuksista kertyneen ja niistä kerättävän tiedon perusteella on myös mahdollista selvittää sopimusten vaikuttavuutta ja uskottavuutta ja niiden kannalta keskeisiä tekijöitä. Toisaalta muun organisoituneen hallitusten välisen yhteistyön merkitys kansainvälisten sopimusten valmistelussa ja kansallisten käytäntöjen muuttamisessa ("soft law") on kiinnostava tutkimuskohde.

Kansainvälisen ympäristöpolitiikan yhteydet muihin kansainvälisen politiikan alueisiin ovat merkittäviä. Esimerkiksi kansainvälisen liikenteen ympäristöperusteinen sääntely on toistaiseksi jäänyt monissa suhteissa sopimusten ulkopuolelle. Myöskään ei ole säännelty sitä, miten vältetään kaupankäyntiin liittyviä tauti- tai ympäristöriskejä. Näiden ja vaikuttavien tekijöiden välisten synergioiden ja konfliktien tunnistaminen ja arviointi on merkityksellistä. Kansainvälisen politiikan alueella tulisi tutkia, millaisia riskejä erilaisiin kansainvälisiin sopimuksiin liittyy ja onko ympäristösyistä tarpeen ja muista syistä edellytyksiä ja mahdollisuuksia poiketa aiemmin solmituista kansainvälisistä sopimuksista.

3 Tutkimusohjelman toteuttaminen

3.1 Toteutus ja rahoitus

Ympäristö ja oikeus -tutkimusohjelmaan valittaville hankkeille myönnetään enintään nelivuotinen rahoitus ajalla 1.1.2005 – 31.12.2008. Suomen Akatemian hallitus on osoittanut tutkimusohjelmalle 2,5 miljoonaa euroa.

Ohjelma on Suomen Akatemian koordinoima. Akatemialla on mahdollisuus tehdä ohjelman puitteissa rahoitus- ja muuta ohjelmayhteistyötä ympäristöministeriön, korkeimman hallinto-oikeuden, Teknologian tutkimuskeskuksen Tekesin ja kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa. Yhteistyötahot voivat esimerkiksi rahoittaa heitä kiinnostavia hankkeita tai osallistua tällaisten hankkeiden rahoittamiseen. Yhteistyötahot voivat myös osallistua ohjelman aikana järjestettävien tilaisuuksien rahoittamiseen ja järjestämiseen sekä tutkimusmahdollisuuksien luomiseen. Haku ja hankkeiden arviointi hoidetaan Akatemian toimesta.

Ohjelmaan valittavien hankkeiden tulee kuulua ohjelman aihealueen piiriin ja niiltä edellytetään korkeaa tieteellistä tasoa. Tutkimusohjelman tieteenalojen välinen, hakemuksen kannalta relevantti kansallinen ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö ovat hakemukselle eduksi. Samoin oikeuden ja ympäristön teemojen yhdistämiseen pyrkivää aitoa monitieteistä yhteistyötä pidetään vahvana edellytyksenä rahoitukselle.

Ohjelman pyrkimyksenä on kaikin tavoin edistää tutkimushankkeiden kehittymistä ohjelmakokonaisuudeksi aktiivisen tiedonvaihdon ja yhteistyön kautta. Hankkeiden toivotaan näin vahvistavan toisiaan ja ohjelman synnyttävän uudenlaista tutkimusta.

Tutkimusohjelma tullaan koordinoimaan. Ohjelmaan valittavien hankkeiden johtajilta edellytetään, että he sitoutuvat toimimaan aktiivisesti koordinaatioyhteistyössä ohjelman aikana ja arvioitaessa ohjelman tuloksia sen päätyttyä. Ohjelmaan valittujen hankkeiden vastuullisten johtajien tehtäviin kuuluu mm.

- vastata ja raportoida hankkeen tieteellisestä edistymisestä ja rahoituksen käytöstä ohjelmakoordinaattorin ja rahoittajan ohjeiden mukaisesti
- varmistaa oma ja tutkimusryhmän jäsenten osallistuminen ohjelmakoordinaattorin järjestämiin tapaamisiin, seminaareihin ja työpajoihin
- osallistua tutkimusohjelman katsausten, synteiesien ja tiedotusmateriaalin tuottamiseen ja
- levittää aktiivisesti tietoa ohjelman edistymisestä ja tuloksista julkisilla ja tieteellisillä foorumeilla.

Tutkimusohjelman päätyttyä arvioidaan ohjelman toteutus ja tuloksellisuus. Arviointi toteutetaan sekä suomalaisia että kansainvälisiä asiantuntijoita käyttäen. Arvioinnissa otetaan huomioon mm. seuraavat asiat:

- ohjelman tavoitteiden täytyminen

- tutkimusohjelman toteutus (koordinaatio, ohjelmaryhmän rooli, osallistuminen ohjelmaan)
- tulokset ja vaikutukset, tulosten integrointi ja synteessin tekeminen ohjelmatasolla
- ohjelmassa saavutettujen tulosten tieteellinen laatu
- onko näkyvissä ohjelmalla tavoiteltuja tieteellisiä, yhteiskunnallisia tai taloudellisia vaikutuksia
- tutkijankoulutus ja tutkijanuran edistäminen
- kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö.

3.2 Hakumenettely ja hankkeiden arviointikriteerit

Haku tutkimusohjelmaan toteutetaan yksivaiheisena. Hakemukset on jätettävä viimeistään 30.9.2004 klo 16.15 Suomen Akatemian kirjaamoon tai sähköisen asioinnin kautta. Hakemukset laaditaan englanninkielisinä hakulomakkeelle SA1.2004E ja hakulomakkeen kohtaan 9 Rahoitusmuoto/Muu merkitään tunnus ”Ympäristö ja oikeus”. Mukaan liitetään Akatemian 1.3.2004 – 28.2.2005 voimassa olevan hakuoppaan yleisten hakuohjeiden mukaiset liitteet. Hakemukset toimitetaan 13 kappaleena (alkuperäinen ja 12 kopiota). Hakemuksen voi jättää myös sähköisen asioinnin kautta (www.aka.fi > Sähköinen asiointi). Sähköistä hakemusta täydennetään postitse lähetetyllä allekirjoitetulla hakemuslomakkeella. Hakemukset osoitetaan joko kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen, biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen tai luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunnalle sen mukaan, minkä toimikunnan alaan hakemus kuuluu.

Tutkimussuunnitelman tulee sisältää ainakin seuraavat kohdat:

- tutkimuksen kuvaus ja sen tavoitteet
- tutkimuksen liittymäkohdat ohjelman teemoihin ja muuhun tutkimukseen
- tärkeimmät menetelmät
- tutkimuksen aikataulu
- kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
- odotettavissa olevat tulokset sekä niiden levittäminen ja hyödyntäminen
- selvitys tutkijankoulutuksesta
- kustannusarvio sekä
- tutkimusryhmän kokoonpano.

Tutkimussuunnitelman enimmäispituus on 10 sivua.

Tutkimusmäärärahaa voivat hakea yksittäiset tutkimusryhmät tai tutkimusryhmien muodostamat konsortiot. Yksittäisessä tutkimusryhmässä on yksi vastuullinen johtaja, mutta ryhmä voi koostua useiden eri laitosten tutkijoista. Mikäli hankkeessa on useita eri osapuolia ja rahoitusta haetaan itsenäisesti eri suorituspaikoille, tehdään konsortiohakemus. Konsortion jokainen osapuoli täyttää hakemuslomakkeen omalta osaltaan liitteineen. Tutkimussuunnitelma laaditaan siten, että siinä on konsortion jäsenten yhteinen osa sekä erillinen osa, jossa kuvataan tarkemmin ko. ryhmän osuutta hankkeessa. Konsortiohankkeiden tutkimussuunnitelmiin liitetään enintään sivun mittainen konsortiokuvaus, josta käy ilmi konsortion työnjako ja yhteistyön tuoma lisäarvo hankkeelle.

Kansainvälinen asiantuntijapaneeli arvioi hakemusten tieteellisen tason. Arviointikriteerejä ovat mm.

- hankkeen soveltuvuus tutkimusohjelmaan
- tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu ja innovatiivisuus
- tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus
- hakijan/tutkimusryhmän/konsortion pätevyys ja asiantuntemus
- hakijan/tutkimusryhmän/konsortion kansallinen ja kansainvälinen yhteistyöverkosto
- ympäristön ja oikeuden teemojen yhdistäminen aidossa yhteistyössä
- tutkijankoulutus ja tutkimusympäristön kehittäminen sekä
- konsortiohankkeen tapauksessa konsortion tuottama lisäarvo tutkimukselle.

Hakemusten tieteelliseen arviointiin perustuen ja ohjelman tavoitteet huomioon ottaen ohjelmaryhmä valmistelee ehdotuksen rahoitettavista hankkeista ohjelmajaostolle, joka tekee rahoituspäätökset joulukuussa 2004. Ohjelmajaosto koostuu ohjelmaryhmässä olevista Akatemian tieteellisten toimikuntien jäsenistä. Ohjelman käynnistyessä järjestetään avajaisseminaari. Rahoitus hankkeissa alkaa aikaisintaan 1.1.2005 ja päättyy viimeistään 31.12.2008. Vuonna 2009 toteutetaan tutkimusohjelman arviointi.

3.3 Tarjouspyynnöt osa-aikaisen koordinaation hoitamiseksi

Suomen Akatemia pyytää yliopistoilta, tutkimuslaitoksilta ja yrityksiltä esityksiä tutkimusohjelman osa-aikaisen koordinaation hoitamiseksi. Koordinaatio voidaan perustelluista syistä antaa myös hyväksytylle tutkimushankkeelle. Ohjelman koordinaation tehtävänä on vastata tutkimusohjelmien tavoitteiden saavuttamisesta. Suomen Akatemian asettama ohjelmaryhmä tukee ja ohjaa ohjelman koordinaatiota.

Ohjelman koordinaatioon kuuluu mm.

- ohjelman kansalliseen ja kansainväliseen rahoitusyhteistyöhön liittyvien neuvottelu- ja sopimusprosessien hoitaminen
- yhteistyön järjestäminen ohjelman kannalta keskeisten koti- ja ulkomaisten tutkimusohjelmien kanssa
- ohjelman ohjelmaryhmän sihteerinä toimiminen
- tiedonkulun ja yhteistyön edistäminen ohjelman tutkimusryhmien välillä
- tutkijatapaamisten, seminaarien ja kokousten järjestäminen
- kotimaisten ja kansainvälisten tutkijayhteyksien ja -vierailujen sekä tutkijainvaihdon edistäminen
- ohjelman seuranta ja ohjelmaan valittujen hankkeiden tutkimustulosten raportoinnin ohjeistaminen
- aktiivinen yhteydenpito ohjelman muihin rahoittajiin ja tutkimustulosten hyödyntäjiin
- ohjelman lopputulosten hyödyntämisen edistäminen sekä tulosten integrointi ja synteiesien teko
- ohjelman sisäisen ja ulkoisen tiedotuksen järjestäminen yhdessä Akatemian viestintäyksikön kanssa sekä
- ohjelman kansainvälisen arvioinnin valmistelu ja järjestäminen.

Koordinaatiosta vastaavalta henkilöltä toivotaan tohtorintutkintoa tutkimusohjelmaan liittyvältä alalta sekä edellytetään hyvää englannin kielen suullista ja kirjallista sekä vähintään tyydyttävää ruotsin kielen taitoa, yhteistyö- ja neuvottelutaitoa, hallinnollista kokemusta ja kokemusta kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä sekä perehtyneisyyttä projektinhallintaan. Lisäksi koordinaatiosuunnitelmasta on käytävä selkeästi ilmi, miten koordinaattori jakaa aikansa koordinaatiotehtävien ja tutkimuksen välillä, jos koordinaattori on jonkin hankkeen tutkija.

Tutkimusohjelman koordinaatiota koskeva esitys osoitetaan Suomen Akatemialle. Esitys tehdään täyttämällä Akatemian yleinen hakulomake SA1.2004, joka toimitetaan liitteineen 10 kappaleena (alkuperäiset asiakirjat ja 9 kopiota) Suomen Akatemian kirjaamoon. Asiakirjoja ei palauteta.

Esityksen liitteet:

- koordinaatiosuunnitelma (tieteellisen ja hallinnollisen koordinaation toteuttamisesta)
- puolipäiväisen koordinaattorin ja muun työvoiman yleispiirteinen työsuunnitelma
- kustannuslaskelma vuosille 2005 – 2009
- koordinaattoriksi esitettävän ansioluettelo ja selvitys siitä, että koordinaattori ei ole hallintomenettelylain perusteella esteellinen (koordinaattori ei voi esimerkiksi olla tutkimusohjelmaan kuuluvan tutkimushankkeen vastuullinen johtaja tai muu keskeinen tutkija) sekä
- muut mahdolliset liitteet.

Esitykseen tutkimusohjelman koordinaation hoitamiseksi liitettävään koordinaation kustannuslaskelma vuosille 2005 – 2009 tulee sisällyttää mm.

- koordinaation palkkauskustannukset henkilösivukuluineen
- matkat
- ohjelman sisäiseen ja ulkoiseen tiedottamiseen liittyvät kulut
- ohjelman tulosten raportointiin ja seurantaan liittyvät kulut
- ohjelman loppuarviointiin liittyvät kulut
- esityksen tekemisen organisaation tarjoamien omien henkilö- ja muiden resurssien kulut
- työskentelyn perusedellytyksiin (työtilat, toimistotarvikkeet, laitteet ja niiden käyttökulut) liittyvät kulut sekä
- muut hankkeeseen liittyvät kulut.

3.4 Lisätietoja

Tämän ohjelmamuistion, hakulomakkeita, Suomen Akatemian hakuoppaan ja 30.8.2004 ilmestyvän syyskuun hakujulisteen saa Akatemian kirjaamosta. Samat tiedot löytyvät myös www-sivuilta osoitteesta www.aka.fi.

Kirjaamon postiosoite:

Suomen Akatemia

PL 99

00501 Helsinki

Katuosoite:

Vilhonvuorenkatu 6

Puhelin: 09-7748 8377

Faksi: 09-7748 8299

Sähköposti: kirjaamo@aka.fi

Lisätietoja antavat:

- Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen yksikkö, ohjelman vastuullinen tiedeasiantuntija Raija Matikainen, puh. 09-7748 8348, raija.matikainen@aka.fi tai tiedeasiantuntija Siru Oksa, puh. 09-7748 8439, siru.oksa@aka.fi
- Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen yksikkö, tiedeasiantuntija Mirka Hankkila, puh. 09-7748 8292, mirka.hankkila@aka.fi
- Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen yksikkö, tiedeasiantuntija Jan Backman, puh. 09-7748 8394, jan.backman@aka.fi

Forskningsprogrammet Miljö och lag

Programpromemoria

Helsingfors 2004

Innehåll

BAKGRUND	22
1 MOTIVERINGAR	25
1.1 Hållbar utveckling	25
1.2 Globala utmaningar	25
1.3 Tvärvetenskaplighet – en utmaning	26
2 MÅL OCH TEMAN	27
2.1 Människan, miljön och lagen	27
2.2 Miljöpolitikens styrmedel	27
2.3 Biodiversitet och hållbar användning av naturresurser	27
2.4 Produkt- och förbrukningsbaserat miljöskydd och miljöansvar	29
2.5 Områdesanvändning och byggnation	30
2.6 Internationella frågor	30
3 GENOMFÖRANDE	32
3.1 Genomförande och finansiering	32
3.2 Ansökningsförfarande och bedömningskriterier	33
3.3 Begäran om anbud om koordinering på deltid	34
3.4 Ytterligare information	35

Bakgrund

Forskningsrådet för kultur och samhälle tillsatte vid sitt möte 13.9.2002 en arbetsgrupp för att bereda ett förslag till ett specialforskningsstema om miljö rätt senast 31.5.2003. Ordförande för arbetsgruppen var professor Terttu Utriainen (forskningsrådet för kultur och samhälle) och medlemmar professorerna Marja Järvelä (forskningsrådet för kultur och samhälle), Ari Ekroos (Tekniska högskolan), Erkki J. Hollo (Helsingfors universitet), Kari Kuusiniemi (Åbo universitet, sedermera högsta förvaltningsdomstolen), Tapio Määttä (Joensuu universitet), Maija Rautamäki (forskningsrådet för biovetenskap och miljö), fil. dr Heikki Simola (Joensuu universitet), miljöråd Sauli Rouhinen (miljöministeriet) och förvaltningsråd Pekka Vihervuori (högsta förvaltningsdomstolen). Arbetsgruppen kallade professor Marja-Liisa Riekkola (forskningsrådet för naturvetenskap och teknik) till expertmedlem och jur.lic. Jari Salila till projektsekreterare. Sekreterare för arbetsgruppen var vetenskapssekreterare Tiina Forsman.

20.3.2003 ordnade arbetsgruppen en forskningsworkshop vid Helsingfors universitet. I evenemanget deltog över 80 forskare, företrädare för olika förvaltningssektorer samt företrädare för intresseorganisationer. Workshopen gav en värdefull grundval för arbetsgruppens fortsatta arbete. Samtidigt erbjöd den forskare från olika discipliner möjligheter att knyta nya kontakter och starta nya samarbetsprojekt.

I sina diskussioner om sin egen uppgift och om utvecklingsbehoven inom miljö rätten konstaterade arbetsgruppen att samhällsutvecklingen och välbefindets utveckling kräver att forskningen omspannar samtliga vetenskapliga forskningsråd vid Finlands Akademi. Forskningen kräver ett omfattande tvärvetenskapligt samarbete på såväl det nationella som det internationella planet, vilket också överensstämmer med de krav Finlands Akademi ställt på sina forskningsprogram.

Som namn för forskningsprogrammet föreslog arbetsgruppen "Miljö och lag – Ett samhälle som bygger på hållbar utveckling". Det centrala målet för forskningsprogrammet är att främja forskningen i hållbar utveckling. I synnerhet förändringarna inom rättslig och samhällslig praxis bör vara föremål för forskning. Forskningsprogrammet skall fylla behovet av tvärvetenskaplig forskning också på juridikens område. Meningen är att de medverkande projekten utnyttjar de samarbetsnätverk som inom miljöklustrets forskningsprogram skapades mellan forskningsinstitut, vetenskapliga discipliner och enskilda forskare. Den juridiska forskningen har knappt alls varit delaktig i detta programarbete, som systematiskt har byggt upp kunskapsbasen för hållbar utveckling och miljöpolitik.

Forskningsrådet för kultur och samhälle beslöt vid sitt möte 12.9.2003 att till Finlands Akademis styrelse göra en framställning om att forskningsprogrammet "Miljö och lag – Ett samhälle som bygger på hållbar utveckling" skall inledas år 2004. Akademins styrelse beslöt 11.11.2003 att finansiera "Miljö och Lag" -forskningsprogrammet med 2,5 miljoner euro. Finlands Akademis generaldirektör Reijo Vihko tillsatte 23.2.2004 en programgrupp för forskningsprogrammet. Ordförande för programgruppen är professor Kyösti Pekonen (forskningsrådet för kultur och samhälle) och

medlemmar professor Anne Kovalainen (forskningsrådet för kultur och samhälle), forskningsdirektör Juha Kämäri (forskningsrådet för biovetenskap och miljö), professor Kirsti Loukola-Ruskeeniemi (forskningsrådet för naturvetenskap och teknik), överinspektör Elise Sahivirta (miljöministeriet, ersättare miljöråd Sauli Rouhinen från miljöministeriet) och förvaltningsråd, docent Pekka Vihervuori (högsta förvaltningsdomstolen). Permanent sakkunnigmedlem är professor Terttu Utriainen (Lapplands universitet). Sekreterare för arbetsgruppen är till en början den tjänsteman som svarar för programmet, senare programmets koordinator, då denna har utsetts. Också tjänstemännen vid de forskningsenheter vid Finlands Akademi som medverkar i programmet deltar i programgruppens arbete. Dessutom har också företrädare för Teknologiska utvecklingscentralen Tekes och handels- och industriministeriet deltagit i programgruppens arbete. Sakkunnigsekreterare för forskningsprogrammet är förv. dr Jarmo Vehmas. Finlands Akademis styrelse tillsatte vid sitt möte 24.2.2004 en programsektion för programmet Miljö och lag. Till sektionen, som är programmets beslutande organ, hör de ovan nämnda fyra medlemmarna i Akademiens vetenskapliga forskningsråd.

1 Motiveringar

1.1 Hållbar utveckling

Från att ha varit starkt regeringscentrerad har uppfattningen av staten gått i en allt mer medborgarcentrerad riktning. Rättsstaten skall garantera medborgarnas jämlikhet och rättssäkerhet och anpassa sina uppgifter efter de samhälleliga behoven. I en rättsstat som bygger på hållbar utveckling (Rule of Law based on Sustainable Development) förenas de juridiska utgångspunkterna och medborgarnas grundläggande behov med välfärdsstatens mål och ekologiska villkor.

Offentligt tillgänglig miljöinformation och omfattande möjligheter till medborgerligt medbestämmande är vid sidan av administrativ styrning viktiga metoder då man vill skapa en rättsstat som bygger på hållbar utveckling. Parallellt med det civila samhället har olika marknadsbaserade mekanismer blivit allt vanligare. Individens och verksamhetsutövarens etiska ansvar bildar den grundval som gör det möjligt att uppnå miljömålen. Dessutom spelar reglersystem inom olika näringsgrenar en viktig roll i synnerhet med avseende på hur nya innovationer föds och tas i bruk.

Finland har både i sin grundlag och i multilaterala internationella avtal, t.ex. EU:s grundfördrag, förbundit sig att eftersträva en hållbar utveckling. Också det handlingsprogram som godkändes vid toppmötet i Johannesburg 2002 understryker vikten av att både den globala miljöförvaltningen och avtalsgrunden för en hållbar utveckling (Global Environmental Governance) utvecklas och effektiveras på det nationella planet. I en rättsstat räcker det inte med att man ombesörjer människornas fundamentala behov såsom hälsa och boendemiljöns kvalitet, utan de ekologiska mekanismerna och framtida generationers rättighet ställer krav på den juridiska regleringen. Målet är att hållbar utveckling skall innefattas som en genomgående princip i rättsordningen och integreras i samhällelig praxis. För att ekologisk, ekonomisk, social och kulturell hållbarhet skall uppnås krävs en förståelse av och en förmåga att hantera förändringar och processer på lång sikt.

Rättsordningen och dess tillämpning skall utvecklas så att de krav som en hållbar utveckling ställer kan uppnås. För att integreringsprincipen skall kunna omsättas i praktiken bör rättsordningen ses ur det ovan nämnda perspektivet; man bör således inte begränsa sig enbart till den traditionella miljölagstiftningen.

1.2 Globala utmaningar

Den miljörättsliga forskningens främsta bakgrundsfaktorer gäller klimatförändringen, naturens diversitet (inklusive genmodifierade organismer) och användningen av naturresurser. Den globala ekonomiska, teknologiska och sociala utveckling spelar en nyckelroll i styrningen av miljöanvändningen i framtiden. En miljömätsigt integrerad styrning av konsumtionen och produktionen är en central fråga. Globala politiska mål, frågan om hur staternas suveränitet utvecklas i relation till den internationella gemenskapen samt universella mänskliga rättigheter är andra bakgrundsfaktorer som måste beaktas i regleringen av miljöanvändningen. De spelar en viktig roll i framtida miljöpolitiska beslut.

I en föränderlig värld måste också de miljöpolitiska styrmetoderna utvecklas. De styrmetoder som idag kan tillämpas är administrativ, ekonomisk och informationsbaserad styrning. Att förmå upptäcka och analysera yttre förändringar är en viktig förutsättning för miljörettslig forskning och för att man skall kunna erbjuda relevant information på alla olika plan i syfte att stödja och utveckla det miljöpolitiska och miljörettsliga beslutsfattandet.

1.3 Tvärvetenskaplighet – en utmaning

En viktig uppgift för den miljörettsliga forskningen är att precisera och förstärka miljövärdens betydelse i rättsordningen. Samtidigt måste man se de gränser som det traditionella juridiska lärosystemet ställer och som bromsar upp skapandet av en rättsstat som bygger på hållbar utveckling.

Den miljörettsliga forskningens nära samband med naturvetenskaplig och teknisk forskning framträder på två plan. För det första bildar miljöretten själva grundvalen för hur miljöregleringen utformas. För det andra spelar naturvetenskaplig och teknisk sakkunskap en viktig roll i beslutsfattandet i miljöfrågor. Sambandet framträder också i hur de myndigheter och domstolar som behandlar miljöfrågor är sammansatta: också experter inom naturvetenskap och teknik deltar i beslutsfattandet.

Behovet av tvärvetenskapliga infallsvinklar inom den miljörettsliga forskningen ökar i framtiden. Problemcenterade infallsvinklar blir hela tiden vanligare inom miljöforskningen och ställer nya krav också på miljöretten. Miljöproblemen definieras och deras betydelse skapas i en process som till sin karaktär är samhällelig. Därför behöver den miljörettsliga forskningen kontaktytor också till samhällsvetenskaperna, t.ex. sociologi och forskning i politik. Också det växande urvalet styrmetoder inom miljöpolitiken förutsätter mångsidigare tvärvetenskaplig forskning.

Tvärvetenskaplig forskning är viktig i två avseenden. Dels finns det inom rättsvetenskapen ett behov av att tillsammans med andra miljöforskare fördjupa det etiska, estetiska, ekonomiska, tekniska, naturvetenskapliga och samhällliga kunnandet. Detta är den metodologiska och vetenskapliga utmaningen. Dels har den juridiska aspekten haft en undanskymd roll inom den övriga miljövetenskapliga forskningen. Miljöregleringen och miljölagstiftningen kan analyseras på djupet endast inom forskningsgrupper som bygger på växelverkan mellan olika discipliner. För sådana grupper erbjuder ett tvärvetenskapligt forskningsprogram en gemensam plattform. Ett genuint samarbete där man kombinerar miljö- och rättsaspekter är därför en viktig förutsättning för beviljande av finansiering inom forskningsprogrammet.

2 Mål och teman

Målen för forskningsprogrammet Miljö och lag är:

- 1) att stärka forskningen i de rättsliga och samhällsliga system och tillvägagångssätt som gäller miljön och naturresurserna,
- 2) att främja och fördjupa ett tvärvetenskapligt grepp inom den miljörättsliga forskningen och
- 3) att skapa och stödja nationella och internationella samarbetsnätverk mellan forskare inom olika universitet, forskningsinstitut och vetenskapliga discipliner.

Ett särskilt prioriteringsområde är sådana nya och föränderliga rättsliga och samhällsliga system och institutioner som har direkta samband med programmets teman. Programmet fokuserar bl.a. på de faktorer som påverkar regleringens utveckling, innehållet i och tolkningen av regleringen samt effekterna på rättspraxis och vidare på miljön och samhället. Ett viktigt genomgående tema är frågor som gäller öppenhet och medbestämmande. En viktig aspekt inom beslutsfattandet i miljöfrågor gäller individens rättsskydd, vare sig det sedan handlar om en individ som bedriver verksamhet som orsakar miljöskador, en individ som drabbas av miljöskador eller en individ som äger antingen ett naturområde som skall skyddas eller ett mark- eller vattenområde under planläggning.

Forskningsprogrammet beskrivs av följande forskningsteman:

2.1 Människan, miljön och lagen

Miljö och lag bör ses i ett brett perspektiv. Miljö rätt handlar inte bara om formella normer som domstolar och myndigheter tillämpar, utan normerna måste ses i sin samhällsliga kontext, t.ex. med avseende på de värderingar som råder i samhället.

Miljön skall ses också i relation till tiden, för människan har alltid påverkat den naturliga miljön, som i sin tur har påverkat människans verksamheter. I den bemärkelsen har miljö rätten varit och är alltså social, målinriktad och värderelaterad. Därför skall den forskning som bedrivs inom programmet granska miljö rätt och de förändringar den genomgått också i jämförande perspektiv och på lång sikt.

Föremål för forskningen är marken, vattnet och luften samt florin och faunan med sina ekosystem, men också den byggda miljön, kulturmiljön och olika rättigheter, såsom äganderätten, allemansrätten och djurens rättigheter. Infallsvinkeln kan vara både etisk och filosofisk. Också den straffrättsliga regleringens betydelse som ett moralskapande och inte bara bestraffande medel är värt att granskas närmare.

Värderingarna spelar en central roll då man t.ex. definierar begreppet expertis eller studerar olika mekanismer för maktutövning. De hänger samman med utvecklingen och tillämpningen av miljölagstiftningen, och de miljö rättsliga definitionerna har politiska dimensioner med tanke på såväl den representativa demokratin som civilsamhället.

2.2 Miljöpolitikens styrmedel

Miljöpolitikens styrmedel har under de senaste åren blivit både fler och mångsidigare. Trots denna kvantitativa tillväxt och kvalitativa utveckling har vi inte tillräcklig kunskap om miljöregleringen. Till exempel OECD har ansett att den blygsamma utvärderingen i Finland utgör ett problem. Vikten av såväl förhandsbedömningar som efterhandsutvärderingar inom miljöpolitiken har understrukits både nationellt och internationellt.

Forskningen i de miljöpolitiska styrmetoderna kan gälla både en omfattande och en smal regleringshelhet. Den kan ge information om hur de använda styrmetoderna har förändrats och åt vilket håll de har styrt utvecklingen. Regleringen kan bedömas ur många olika synvinklar. Bedömningen kan gälla effektiviteten, kostnadseffektiviteten, de dynamiska effekterna samt de positiva och de negativa effekternas fördelning mellan olika samhällssektorer eller aktörer.

Miljökonsekvenserna kan vara svåra att bedöma på förhand. I lagstiftningen måste man likväl ofta ta ställning till vilken inställningen skall vara till risken för uppkomsten av skadliga miljökonsekvenser. Forskningsmässigt kan man närma sig problemet på olika sätt, t.ex. genom riskbedömning från fall till fall eller genom allmänna gränsvärden. Man kan också fråga sig hur lagstiftaren kan handla rationellt i olika situationer.

De nya typerna av miljöpolitiska styrmedel är intressanta forskningsobjekt. Bland dem kan man nämna utsläppshandeln, miljömärkningen och miljöavtalen. En fråga av särskilt intresse är hur man skall kunna bedöma dels styrmedlens sammanlagda effekter då regleringen ständigt blir mångsidigare, dels följderna av samtidig användning av olika styrmedel i olika situationer.

Till de nya styrmedlen kan man räkna också frivilliga miljösystem och interna anvisningar om god miljöpraxis. Det vore viktigt att utreda på vilket sätt olika aktörer kunde fås att iaktta dem noggrannare. Ett exempel på hur det kunde ske är att ge sådana miljöanvisningar större betydelse som ett komplement till miljökoncessioner eller som ett villkor för finansiering. Sanktioner och definition av aktörernas egen kontroll är ett annat juridiskt intressant föremål för forskning.

Också internationella jämförelser erbjuder en intressant synvinkel då man vill bedöma olika styrmedels användbarhet. Särskilt intressanta är sådana jämförelsekonstellationer där man försöker skapa en innovativ förståelse av regleringsmekanismerna.

2.3 Biodiversitet och hållbar användning av naturresurser

Användningen av naturresurser (såväl förnybara som icke-förnybara) har många samhällsliga kopplingar. De främsta gäller äganderätts- och ansvarsfrågor samt nytta och skada och hur de fördelas. Inom forskningen i naturresurser och naturens mångfald (biodiversitet) förekommer det brister vad gäller kombinationen av naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig kunskap i allmänhet och empirisk och

juridisk forskning i synnerhet. Exempelvis finns det ingen lagstiftning om produktifiering av industrins s.k. sidoströmmar. Likaså förekommer det brister i operationaliseringen av begrepp; t.ex. förhållandet mellan industrins biprodukter och avfall är i många avseenden oklart.

Också frågan om vilka parter som skall medverka i regleringen av hur naturresurserna används och hur biodiversiteten därigenom utformas är viktig från forskningssynpunkt. Eftersom äganderätten då det gäller biodiversitet är en svårdefinierad fråga är det också svårt avgöra vilka som har rätt att medverka i regleringen. En djupare förståelse av problematiken förutsätter både en juridisk, en naturvetenskaplig och en samhällsvetenskaplig infallsvinkel. En viktig fråga är att undersöka hur å ena sidan sporrande, å andra sidan begränsande styrmedel påverkar olika aktörers praxis och naturens mångfald.

I Finland, liksom i övriga Europa, har naturens mångfald traditionellt skyddats med särskilda skyddsprogram. Avtalsbaserade metoder för skydd av natur och naturresurser är viktiga frågor för dagens forskning. Då nya styrmedel prövas behövs information om deras effekter och om hur de lämpar sig för gällande juridiska lösningar. För att kunna bedöma olika styrmedels användbarhet är det viktigt att man känner till den praxis som iaktas av de aktörer som använder naturresurser. Då kan man också bättre motivera olika parters medverkan i beslutsfattandet och bildandet av nya institutioner.

2.4 Produkt- och förbrukningsbaserat miljöskydd och miljöansvar

Inom miljörätten har man vid sidan av den traditionella regleringen utvecklat också det produkt- och förbrukningsbaserade miljöskyddet. I dagens värld är emellertid både tekniken och marknaderna globala, och därför är enbart nationella beslut inte tillräckliga. Parallellt med de nationella beslutprocesserna växer nya system fram som påverkar marknadsbeteendet och beslutsprocesserna på det internationella planet.

Till exempel den biotekniska forskningen kombinerar både miljö och teknologi. Ur företagets synvinkel handlar det om produktutveckling och införande av nya innovationer, där äganderätten till informationen (intellectual property rights) kan ha stor ekonomisk betydelse.

De juridiska och ekonomiska frågorna i anslutning till miljöansvar kan granskas med utgångspunkt i flera olika rättsområden. Tvärvetenskaplig forskning är därför viktig. De dynamiska effekterna av miljöansvarsfrågorna kan studeras särskilt ur juridisk och ekonomisk synvinkel. Inom den rättsekonomiska forskningen kan man också använda statistiska metoder och analyser, t.ex. då man studerar hur energibesiktningen påverkar koldioxidutsläppens nivå.

2.5 Områdesanvändning och byggnation

Områdesanvändningen och dess förändringar påverkas av en mängd olika faktorer. Genom att styra områdesanvändningen kan man också påverka miljöaspekterna.

Områdesanvändningen styrs via program och strategier som fastslås i offentliga beslutsprocesser där berörda parter ges möjligheter att medverka.

Då markanvändnings- och bygglagen stiftades, innebar det en av de viktigaste förändringarna i systemet för reglering av områdesanvändningen. Effekterna av lagen har utvärderats endast obetydligt.

Program och strategier fungerar ofta så att de riktlinjer som de slår fast beaktas inom det övriga beslutsfattandet. Den program- och strategibaserade styrningen ger emellertid de övriga aktörerna spelrum i beslutsprocesserna. Ofta är det svårt att upptäcka hur sådan styrning påverkar utvecklingen. Forskningen kan klargöra den program- och strategibaserade styrningens mekanismer och bedöma deras verkningfullhet i jämförelse med andra alternativ.

Många planer för områdesanvändning förutsätter att de olika konsekvenserna av den planerade verksamheten utvärderas. En viktig fråga för forskningen är också de sammantagna effekterna av olika planerings- och medbestämmandesystem som berör ett och samma område eller ett och samma projekt.

Medborgarnas rätt till en skälig boendenivå är en viktig del av välfärdsstaten. För att medborgarna skall ha reella möjligheter att inom ramen för de gällande systemen medverka i planeringen av sin egen boendemiljö bör denna rätt till skälig boendenivå tryggas. Den juridiska och ekonomiska kontexten för boendet och dess olika stödfunktioner erbjuder många forskningsämnen med tanke på hållbar utveckling.

2.6 Internationella frågor

Miljöproblemen är till sin natur vittomspännande, och för att de skall kunna lösas måste samarbetet och regleringen på internationellt plan utvecklas. Det internationella samarbetet har resulterat i en mångfald globala och regionala miljöavtal samt åtskilliga EU-rättsakter. Viktiga frågor för forskningen är dels effekterna och effektfullheten av den internationella regleringen, dels de omständigheter på det nationella planet som påverkar tolkningen av lagarna. Det kan då bli fråga om att undersöka t.ex. förhållandet mellan internationell och nationell reglering, nationell praxis, den politiska debatten samt frågan om vilken effekt regleringen haft på lösningen av miljöproblemen på olika regionala nivåer. En annan fråga som kan bli föremål för forskning är den internationella miljörättens växelverkan med annan nationell och internationell lagstiftning, t.ex. handels- och konkurrenslagstiftning.

Utgående från den information om internationella avtal som redan finns eller som kan sammanställas kan man också utreda avtalens effektfullhet och trovärdighet och de faktorer som inverkar på dem. Ett annat intressant forskningsobjekt är vilken betydelse andra former av organiserat mellanstatligt samarbete har på beredningen av internationella avtal och på strävan att förändra nationella kutymer ("soft law"). Sambanden mellan den internationella miljöpolitiken och andra slag av internationell politik är betydande. Till exempel den miljörelaterade regleringen av internationell trafik har hittills i många avseenden lämnats utanför de internationella avtalen. Likaså har man inte reglerat hur de sjukdoms- och miljörisker som är

förknippade med internationell handel skall kunna undvikas. Det är viktigt att identifiera och bedöma synergierna och konflikterna mellan dessa frågor och de faktorer som påverkar dem. Vad gäller den internationella politiken är det skäl att undersöka vilka slags risker olika internationella avtal är förknippade med och om det av miljöskäl är motiverat och av andra skäl finns förutsättningar och möjligheter att avvika från tidigare ingångna internationella avtal.

3 Genomförande

3.1 Genomförande och finansiering

De projekt som antas till forskningsprogrammet Miljö och lag beviljas finansiering för högst fyra år under tiden 1.1.2005 – 31.12.2008. Finlands Akademi har anvisat programmet 2,5 miljoner euro.

Programmet koordineras av Finlands Akademi. Akademin har möjligheter att inom ramen för programmet bedriva finansierings- och annat programsamarbete med miljöministeriet, högsta förvaltningsdomstolen, Teknologiska utvecklingscentralen Tekes och handels- och industriministeriet. De olika samarbetsparterna kan t.ex. finansiera projekt som är intressanta ur deras synvinkel eller medverka i sådana projekts finansiering. De kan också medverka som delfinansierare och delarrangörer i olika evenemang inom ramen för programmet och allmänt bidra till att förbättra forskningsmöjligheterna. Finlands Akademi svarar för utlysningen och för bedömningen av ansökningarna.

De projekt som antas till programmet skall passa in i programmet och hålla hög vetenskaplig nivå. Nationellt och internationellt tvärvetenskapligt forskningssamarbete räknas som en merit. Ett genuint tvärvetenskapligt samarbete där man kombinerar miljö- och rättsaspekter är också en viktig förutsättning för beviljande av finansiering.

Ett viktigt syfte med programmet är att med hjälp av aktivt informationsutbyte och samarbete länka samman de enskilda projekten till en programhelhet. Meningen är att projekten på så vis stöder varandra och att programmet framkallar nya former av forskning.

Forskningsprogrammet kommer att koordineras. Av ledarna för de antagna projekten förutsätts att de förbinder sig till aktivt koordineringssamarbete under programmet och i samband med utvärderingen av programmet då det slutförts. De ansvariga ledarna för de antagna projekten har till uppgift bl.a.

- att enligt programkoordinators och finansiärens anvisningar svara för och rapportera om projektets vetenskapliga framsteg och om användningen av de beviljade medlen
- att själva delta i de möten, seminarier och verkstäder som programkoordinatören ordnar och att svara för att också forskargruppens medlemmar deltar i dem
- att delta i framställningen av överblickar, synteser och informationsmaterial om programmet
- att aktivt informera om programmets framsteg och resultat på offentliga och vetenskapliga forum.

Då forskningsprogrammet avslutats kommer dess genomförande och resultat att utvärderas. I utvärderingen anlitas både inhemska och utländska experter. I utvärderingen beaktas bl.a. följande omständigheter:

- hur programmets mål uppnåtts

- genomförandet av forskningsprogrammet (koordineringen, programgruppens roll, deltagandet i programmet)
- resultat och effekter, integrering av resultaten och syntes på programnivå
- programresultatens vetenskapliga kvalitet
- kan man skönja några vetenskapliga, samhällliga eller ekonomiska effekter som programmet eftersträvar
- forskarutbildning och stärkandet av forskaryrkets roll
- nationellt och internationellt samarbete.

3.2 Ansökningsförfarande och bedömningskriterier

Utlysningen genomförs i ett enda steg. Ansökningarna skall lämnas in till Finlands Akademiens registratörskontor eller via elektronisk kommunikation senast 30.9.2004 kl. 16.15. Ansökningarna görs på engelska på blanketten SA1.2004E. I punkt 9, "Type of funding/Other", antecknas "Environment and Law". Till ansökan bifogas de bilagor som anges i Akademiens handbok för sökande för perioden 1.3.2004–28.2.2005. Ansökan lämnas in i 13 exemplar (original + 12 kopior). Ansökan kan också göras via den elektroniska kommunikationen (www.aka.fi/svenska > elektronisk kommunikation). En ansökan i elektronisk form skall kompletteras med en undertecknad ansökningsblankett som sänds in per post. Ansökan ställs antingen till forskningsrådet för kultur och samhälle, forskningsrådet för biovetenskap och miljö eller forskningsrådet för naturvetenskap och teknik, beroende på vilket forskningsråds område ansökan hänförs till.

Forskningsplanen skall innehålla åtminstone följande:

- en beskrivning av undersökningen och dess mål
- sambanden med programmets teman och med annan forskning
- de viktigaste metoderna
- tidtabell
- nationellt och internationellt samarbete
- förväntade resultat samt hur de kan spridas och exploateras
- en utredning av forskarutbildningen
- en kostnadskalkyl samt
- forskningsgruppens sammansättning.

Forskningsplanen får vara högst tio sidor lång.

Ansökan kan göras av enskilda forskningsgrupper eller konsortier som består av flera forskningsgrupper. En enskild forskningsgrupp har en ansvarig ledare, men gruppen kan bestå av forskare från flera olika institutioner. Ifall projektet består av flera parter och man söker separat finansiering till olika institutioner där forskningen bedrivs, skall man lämna in en konsortieansökan. Varje part i konsortiet fyller för egen del i ansökningsblanketten inklusive bilagor. Forskningsplanen uppgörs så att den består av en gemensam del för konsortiets medlemmar och en separat del där man noggrannare beskriver den egna gruppens andel i projektet. Till ett konsortieprojekts forskningsplan bifogas en konsortiebeskrivning på högst en sida, av vilken framgår dels konsortiets arbetsfördelning, dels det mervärde som samarbetet förväntas ge projektet.

En internationell expertpanel bedömer ansökningarnas vetenskapliga nivå. Bedömningskriterier är bl.a.:

- hur projektet passar in i forskningsprogrammet
- forskningsplanens vetenskapliga kvalitet och innovativitet
- forskningsplanens genomförbarhet
- sökandens/forskningsgruppens/konsortiets kompetens och sakkunskap
- sökandens/forskningsgruppens/konsortiets nationella och internationella samarbete
- genuin kombination av miljö- och rättsaspekter
- forskarutbildningen och utvecklingen av forskningsmiljön samt
- i fråga om konsortier det mervärde som konsortiet ger forskningen.

På basis av en vetenskaplig bedömning av ansökningarna och med beaktande av programmets mål bereder programgruppen en framställning till programsektionen om vilka projekt som skall beviljas finansiering. Programsektionen, som består av de medlemmar i Akademiens vetenskapliga forskningsråd som också är medlemmar i programgruppen, fattar sina finansieringsbeslut i december 2004. I samband med att programmet påbörjas ordnas ett seminarium. Projektfinansieringen börjar tidigast 1.1.2005 och avslutas senast 31.12.2008. Utvärderingen av programmet sker år 2009.

3.3 Begäran om anbud om koordinering på deltid

Finlands Akademi ber universitet, forskningsinstitut och företag ge anbud om skötseln av forskningsprogrammets koordinering på deltid. Av grundad anledning kan koordineringen också ges i uppdrag åt ett av de antagna forskningsprojekten. Programkoordineringen svarar för att programmets mål uppnås. Den programgrupp som Finlands Akademi tillsatt stöder och ger riktlinjerna för koordineringen.

Till programkoordineringen hör bl.a.:

- att svara för de förhandlingar och avtalsprocesser som det nationella och det internationella finansieringssamarbetet förutsätter
- att svara för samarbetet med de inhemska och utländska forskningsprogram som är relevanta för programmet
- att vara sekreterare för programarbetsgruppen
- att främja informationsutbytet och samarbetet mellan de medverkande forskningsgrupperna i programmet
- att ordna forskarträffar, seminarier och möten
- att främja forskarkontakter, forskarbesök och forskarutbyte både nationellt och internationellt
- att följa programmets utveckling och ge de medverkande forskningsprojekten råd om rapporteringen
- att stå i aktiv kontakt både med programmets övriga finansiärer och med dem som kommer att exploatera forskningsresultaten
- att främja exploateringen av forskningsresultaten och att integrera resultaten och göra synteser
- att tillsammans med Akademiens kommunikationsenhet svara för såväl programmets interna information som informationen utåt
- att planera och ordna den internationella utvärderingen av programmet.

Det är önskvärt att den person som svarar för koordineringen har avlagt doktorsexamen inom ett av programmets forskningsområden. Dessutom skall personen ha goda skriftliga och muntliga kunskaper i engelska, minst nöjaktiga kunskaper i svenska, samarbets- och förhandlingsförmåga, administrativ erfarenhet och erfarenhet från internationellt forskningssamarbete samt kunskaper i projektförvaltning.

Förslagen angående koordinering av forskningsprogrammet ställs till Finlands Akademi. De görs på Akademiens blankett SA1.2004, som sänds till Finlands Akademi registratorskontor i tio exemplar (original + nio kopior). Akademien returnerar inte handlingarna.

Förslagen skall ha följande bilagor:

- en koordineringsplan (för både den vetenskapliga och den administrativa koordineringen)
- en allmänt hållen arbetsplan för den deltidsanställda koordinatören och den övriga personalen
- en kostnadskalkyl för åren 2005–2009
- en meritförteckning för den person som föreslås som koordinator samt
- eventuella övriga bilagor.

Kostnadskalkylen för åren 2005–2009 skall innehålla bl.a.

- lönekostnader inklusive övriga personalkostnader
- resekostnader
- kostnader för intern och extern information
- kostnader för rapportering och uppföljning
- kostnader för slututvärdering
- kostnader för de egna personal- och andra resurser som anbudsgivaren ställer till programmets förfogande
- kostnader för basresurser (arbetslokaler, kontorsförnödenheter, apparatur inkl. driftskostnader) samt
- eventuella övriga kostnader

3.4 Ytterligare information

Denna programpromemoria, ansökningsblanketter, Finlands Akademi handbok för sökande samt utlysningkungörelsen 30.8.2004 fås på Akademiens registratorskontor. Samma uppgifter finns också utlagda på Akademiens webbsidor, www.aka.fi/svenska

Registratorskontorets postadress:

Finlands Akademi
PB 99
00501 Helsingfors

Besöksadress:

Vilhelmsbergsgatan 6

Telefon: 09-7748 8377
Fax: 09-7748 8299
E-post: kirjaamo@aka.fi

För ytterligare information, kontakta:

- Forskningsenheten för kultur och samhälle, programmets ansvariga vetenskapsrådgivare Raija Matikainen, tfn 09-7748 8348, raija.matikainen@aka.fi eller vetenskapsrådgivare Siru Oksa, tfn 09-7748 8439, siru.oksa@aka.fi
- Forskningsenheten för biovetenskap och miljö, vetenskapsrådgivare Mirka Hankkila, tfn 09-7748 8292, mirka.hankkila@aka.fi
- Forskningsenheten för naturvetenskap och teknik, vetenskapsrådgivare Jan Bäckman, tfn 09-7748 8394, jan.backman@aka.fi

Environment and Law Research Programme

Programme Memorandum

Helsinki 2004

Contents

BACKGROUND	41
1 RATIONALE FOR THE RESEARCH PROGRAMME	43
1.1 Requirements of sustainable development	43
1.2 Global challenges	43
1.3 The challenge of multidisciplinary	44
2 AIMS AND THEMES OF THE RESEARCH PROGRAMME	45
2.1 Man, environment and law	45
2.2 Means of environmental policy control	46
2.3 Sustainable use of natural resources and biodiversity	47
2.4 Product and consumption-based environmental protection and	47
environmental responsibility	
2.5 The use of land and water areas and building	48
2.6 International questions	48
3 IMPLEMENTATION OF THE RESEARCH PROGRAMME	50
3.1 Implementation and funding	50
3.2 Application procedure and criteria for project evaluation	51
3.3 Invitation to tender for the provision of part-time coordination	52
3.4 Further information	54

Background

At its meeting on 13 September 2002 the Research Council for Culture and Society appointed a working group charged with drafting a proposal for a targeted programme on environmental law by 31 May 2003. The working group was chaired by Professor Terttu Utriainen (Research Council for Culture and Society) and its members were Professors Marja Järvelä (Research Council for Culture and Society), Ari Ekroos (Helsinki University of Technology), Erkki J. Hollo (University of Helsinki), Kari Kuusiniemi (University of Turku, subsequently the Supreme Administrative Court), Tapio Määttä (University of Joensuu), Maija Rautamäki (Research Council for Biosciences and Environment), Heikki Simola, PhD (University of Joensuu), Environment Counsellor Sauli Rouhinen (Ministry of the Environment) and Justice of the Supreme Administrative Court Pekka Vihervuori. The working group invited Professor Marja-Liisa Riekkola (Research Council for Natural Sciences and Engineering) to serve as expert consultant and Jari Salila, LL. Lic., as project secretary. Secretary to the working group was Scientific Secretary Tiina Forsman.

On 20 March 2003 the working group organised at the University of Helsinki an exploratory workshop which was attended by more than 80 researchers, civil servants from various government departments and representatives of interest groups. The workshop provided a valuable platform for the working group's future activities. At the same time it offered researchers from different fields an excellent opportunity to establish new contacts and to set up new joint projects.

In its deliberations on its function and development needs within the field of environmental law, the working group noted that the goal of social and welfare development requires the extension of research to all Academy Research Councils. Research requires broad interdisciplinary cooperation at a national and international level, which is in line with the goals set for Academy research programmes.

The working group's suggestion for a programme title was "Environment and Law – A Society of Sustainable Development". The main objective of the research programme is to promote research on sustainable development, and particularly research on changing legal and social practices. The research programme should respond to the need for a multidisciplinary approach in law research. It should take advantage of the networks of cooperation created between research institutes, disciplines and researchers in the environmental cluster research programme. Law research has hardly been involved at all in these efforts to strengthen the knowledge base of sustainable development and environmental policy.

At its meeting on 12 September 2003 the Research Council for Culture and Society decided to submit to the Board of the Academy of Finland that a research programme on "Environment and Law – A Society of Sustainable Development" be launched in 2004. The Academy's Board decided on 11 November 2003 to earmark 2.5 million euros for purposes of funding the research programme on "Environment and Law". On 23 February 2004 Academy President Reijo Vihko appointed a programme steering group that is chaired by Professor Kyösti Pekonen (Research Council for Culture

and Society) and whose other members are Professor Anne Kovalainen (Research Council for Culture and Society), Research Director Juha Kämäri (Research Council for Biosciences and Environment), Professor Kirsti Loukola-Ruskeeniemi (Research Council for Natural Sciences and Engineering), Senior Officer Elise Sahivirta (Ministry of the Environment, deputy member Environment Counsellor Sauli Rouhinen, Ministry of the Environment), and Justice of the Supreme Administrative Court, Docent Pekka Vihervuori (Supreme Administrative Court). Professor Terttu Utriainen (University of Lapland) was appointed as permanent expert member. Secretary to the steering group is first the official responsible for the programme and following the appointment of programme coordination, the programme's coordinator. Staff from the Academy research units involved in the programme also contribute to the steering group. Representatives of the National Technology Agency Tekes and the Ministry of Trade and Industry have also been involved in the steering group. The expert secretary to the research programme is Jarmo Vehmas, D.Sc.(Admin.). At its meeting on 24 February 2004 the Academy's Board appointed a programme committee for the Environment and Law programme. The committee, which is the programme's executive body, is made up of the four Academy Research Council members mentioned above.

1 Rationale for the Research Programme

1.1 Requirements of sustainable development

Conceptions of the state are shifting from a government-oriented towards a more citizen-oriented direction. The constitutional state is expected to secure equality among its citizens as well as their legal safety, and to relate its functions to current needs in society. Under conditions of a sustainable rule of law, legal premises and citizens' basic needs are tied up with the goals of the welfare state and the ecological boundary conditions.

Public access to environmental information and broad grassroots participation are important means of achieving a constitutional state of sustainable development apart from administrative governance. As well as civil society, various market mechanisms have assumed ever greater importance. The ethical responsibility of individuals and operators lays the foundation for the attainment of environmental goals. In addition, the mechanisms of control and governance in place within each sector have an important part to play especially with respect to the creation and adoption of technical innovations.

In its Constitution and multilateral international agreements, including EU treaties, Finland has committed itself to the goals of sustainable development. The Plan of Implementation adopted at the Johannesburg Summit in 2002 also stresses the importance of national efforts to further develop and intensify global environmental governance and sustainable development. In a constitutional state it no longer suffices to address people's immediate basic needs such as health or the quality of the living environment, but ecological mechanisms and the rights of future generations place additional demands upon legal control and governance. The aim is to mainstream sustainable development in the prevailing legal order and to integrate it with social practices. The attainment of ecological, economic, social and cultural sustainability requires an in-depth understanding of and proper control over long-term changes and processes.

The legal order and its application must be so developed that the requirements of sustainable development can be met. The achievement of the goal of mainstreaming requires that the legal order is approached from the perspective described above rather than focusing exclusively on traditional environmental legislation.

1.2 Global challenges

The principal background factors in research on environmental law are related to climate change, biodiversity (including genetically modified organisms) and the use of natural resources. Global economic, technological and social development is crucially important to the future control and governance of environment use. Environmentally integrated consumption and production control is a critical issue. Global political goals, the development of states' sovereignty relative to the international community and universal human rights must also be taken into

account as background factors in the use of the environment. They have great significance to future environmental policy decisions.

Ongoing changes in the environment around also require an ongoing effort to develop the means and mechanisms of environmental policy control. The means of control currently available are administrative, economic and informational. Identification and analysis of external changes is a key precondition for successful research in environmental law and for the provision of relevant information that can contribute to developing and supporting appropriate solutions in environmental policy and environmental law.

1.3 The challenge of multidisciplinary

One of the main tasks of research in environmental law is to specify and reinforce the role of environmental values in the legal order. A further challenge is to identify the limits imposed by traditional legal doctrine which are holding back the implementation of a constitutional state of sustainable development.

Natural sciences and technological knowledge ties in closely with research in environmental law, at two levels. First, this knowledge is a major basis for the formation of environmental governance. Second, expertise in natural sciences and engineering has a very visible presence in the search for solutions to environmental issues. The link is also seen in the composition of authorities and courts of law that deal with environmental issues: decision-making also involves expert members with a training in natural sciences and engineering.

There is an ever greater need for multidisciplinary collaboration in legal research on the environment. Problem-oriented approaches are continuing to gain ground in environmental research and to throw up new challenges for environmental law. The processes in which environmental problems are defined and in which their meanings evolve and take shape, are fundamentally of a societal nature. Therefore research in environmental law needs to have points of contact with the social sciences as well, including sociology and political science. The increasing diversity of the means and mechanisms of environmental policy control also requires increasingly broadly-based multidisciplinary research.

There are two sides to the challenge of multidisciplinary. On the one hand, legal scholars need to work more closely with other environmental researchers to strengthen their knowledge and expertise in the ethical, aesthetic, economic, technical, natural-scientific and social aspects of environmental law. This challenge concerns both methodology and practical research work. On the other hand, the legal approach has been very much neglected in other environmental research. An in-depth analysis of environmental legislation and the governance of environment use requires close collaboration among interactive research teams working on the joint platform of a multidisciplinary research programme. For this reason genuine collaboration aimed at integrating the themes of law and environment is considered a major precondition for research funding.

2 Aims and themes of the Research Programme

The aims of the Environment and Law Research Programme are to

- 1) strengthen research on the legal and social systems and practices concerning the environment and natural resources;
- 2) promote and deepen multidisciplinary research approaches in studies of environmental law; and
- 3) support and generate national and international networks of cooperation between universities, research institutes and different disciplines.

One particular focus in the research programme will be the new and changing legal and social systems and institutions related to the programme's themes. Attention will be given to the factors impacting the development of governance, its contents and interpretation as well as impacts on legal practices and further on the environment and society. Issues related to transparency and lobbying and influence will cut across the whole programme. One important legal aspect in decision-making around environmental matters concerns individual judicial relief, whether this applies to an operator responsible for causing environmental nuisance, individuals suffering from pollution damage or an owner of a land or water area designated as a conservation site or a planning zone.

The research programme has the following research themes:

2.1 Man, environment and law

Research on the environment and law needs to take a broad perspective. Environmental law is not only a matter of formal norms applied by the authorities and courts of law, but those norms must be examined in their social context, for instance against the values prevailing in society.

The environment must also be studied in relation to time, because man has always shaped and influenced the natural environment, which in turn has shaped and influenced human action. In this sense environmental law has been and remains social, goal-oriented and value-dependent. A comparative and long-term view on environmental law and the changes it has seen should therefore also be on the research agenda.

The research comprises land, water and air as well as the flora and fauna with their ecosystems, but also the built environment, the cultural environment and various rights, such as the right of ownership, public rights and the rights of animals. Both an ethical and philosophical perspective may be adopted. It is also worth considering the role of penal governance as a source of morality rather than simply as a punitive mechanism.

Values are central to studying expertise and the mechanisms of power. They tie in with the development and application of environmental legislation, and the definitions of environmental law have political dimensions both from the point of view of representative democracy and civil society.

2.2 Means of environmental policy control

The means and mechanisms of environmental policy control have increased and diversified in recent years. In spite of the increased governance associated with these means and mechanisms and the changes in the type of governance and regulation, we do not know enough about their impacts. The OECD, for instance, considers the scarcity of evaluation a major problem for Finland. The need for evaluation (both pre- and especially post-evaluation) in environmental policy has been stressed both nationally and internationally.

Research into the means of environmental policy control may comprise broader or narrower governance structures. It may produce evidence on how the means of control available have changed as well as on the direction of their impacts. Governance can be assessed from many different angles: assessments may concern the impacts of governance, its cost effectiveness, dynamic effects and the distribution of benefits and drawbacks among different sectors or actors in society.

It may be difficult to assess environmental impacts in advance. Legislators, however, often have to specify what attitude shall be taken towards the risk of adverse environmental impacts. In research this problem can be tackled in different ways, for instance on the basis of case-by-case risk assessments or general boundary values. Another possible approach is to ask how the legislator can act rationally in different situations.

New means of environmental policy control present an interesting subject for research. These include emissions trade, environmental labels and environmental agreements. One issue that requires separate attention is how to study the combined effects of the new means of control created through the diversification of governance as well as the consequences of the simultaneous application of different means of control in various situations.

Voluntary environmental systems and internal guidelines for good environmental practice may also be counted among the new means of control. It would be important to find out how commitment to such voluntary arrangements could be increased. One example might be the role of environmental guidelines as a complement to environmental permits or as a condition for financial assistance. Other interesting topics for research, from a legal point of view, include sanctioning in this area and the definition of actors' own control.

International comparisons provide another interesting perspective on the assessment of means of control. This applies most particularly to comparative research designs aimed at understanding innovative mechanisms of governance.

2.3 Sustainable use of natural resources and biodiversity

The use of natural resources (including both renewable and non-renewable natural resources) has numerous societal connections. Among the most important of these are questions of ownership and responsibility as well as benefits, drawbacks and their distribution. Current research knowledge concerning natural resources and biodiversity remains lacking in terms of integrating natural scientific and social scientific knowledge in general and empirical and law research in particular. For instance, there exists no legislation on product development from so-called by-pass flows in industrial processes. More work is also needed to operationalise concepts: the relationship between industrial by-products and wastes, for instance, remains largely undefined.

Participation in the control and governance of the use of natural resources and biodiversity also ties in with many important research questions. Given the difficulty of defining biodiversity ownership, the same applies to the right of participation as well. An in-depth understanding requires a combination of law, natural scientific and social scientific approaches. The impacts of encouraging and restricting means of control on the practices of different actors and on biodiversity is an important area of research.

In Finland and other European countries the protection of biodiversity, species and habitats is traditionally based on conservation programmes. Contractual means of protecting natural resources and the diversity of the natural environment are issues of great current interest. In trying out new means of control it is important to know what kind of impacts they have and how they fit in with existing legal solutions. It is also important to have a close understanding of the practices of natural resource users so that the effectiveness of different means of control can be assessed. At the same time this provides a more solid foundation for justifying the participation of different parties in the decision-making process and in creating institutions.

2.4 Product and consumption-based environmental protection and environmental responsibility

In addition to traditional mechanisms of governance, environmental law has been working to develop product and consumption-based environmental protection. However, technology and markets today are global, so national decision-making alone will not be enough. New systems have emerged with an impact on market behaviour and decision-making at an international level.

One of the areas where the environment meets technology is in biotechnical research. From a business point of view this relates specifically to product development and the introduction of new innovations, where intellectual property rights may have considerable economic significance.

The legal and economic questions associated with environmental responsibility may be approached from the vantage-point of several different disciplines of law. A multidisciplinary research effort is called for. The dynamic effects of environmental

responsibilities can be studied specifically from the points of view of law and economics. These fields can also apply statistical methods and analyses for instance in studying the impacts of energy taxation on carbon dioxide emission levels.

2.5 The use of land and water areas and building

Land and water area use is influenced by numerous factors. Mechanisms introduced for steering and controlling land and water area use can also have various environmental impacts. Land and water area use is controlled by means of decision-making procedures, programmes and strategies based on systems of public participation.

One of the most significant recent changes in the mechanisms of control has been the introduction of the Land Use and Building Act. To date only very little work has been done to assess its impacts

Programmes and strategies often have an impact on other lines of decision-making as well. However, programme and strategy-based control does leave the actors concerned some leeway in decision-making. The impacts of this kind of control are often difficult to detect. Research can help to shed light on the mechanisms of programme and strategy-based control and governance and assess their impacts in comparison to other options.

Many proposed land and water use projects require advance impact assessments. The combined effects of planning and participation systems in the same area or same project are an important area of research.

Access to reasonable housing is one of the most basic requirements of the welfare state. For people to have a genuine opportunity to take part in the planning of their living environment within the framework of existing systems, it is essential that this basic requirement of reasonable housing is met. The legal and economic context of housing and related functions provides an abundance of important research topics that are directly relevant to sustainable development.

2.6 International questions

The successful resolution of broad-ranging environmental problems requires a concerted effort to develop and improve international cooperation and governance. There are now in place several global and regional environmental agreements and numerous EU regulations that have come about through international cooperation. Important topics for research include the impacts and effectiveness of international control and governance as well as the factors affecting the interpretation of the law at a national level. This line of work could address such issues as the relationship between international and national control and governance, national practices, political debate and its impacts on the resolution of environmental problems at different regional levels. Research might also focus on the interaction of international environmental law with other national and international legislation, such as trade and competition policy.

On the basis of information collected on international agreements it is also possible to explore the impacts and credibility of these agreements and the most critical related factors. Another interesting subject for research is the role of other organised intergovernmental cooperation in drafting international agreements and in changing national practices ('soft law').

International environmental policy has important points of contact with other aspects of international politics. For instance, environmentally motivated regulation of international transport has largely been omitted from agreements so far. Nor are there any regulations in place on how to avoid the risks of disease or environmental hazards associated with international trade. The identification and assessment of the synergies and conflicts between these risks and associated factors is an important task for research. In the field of international politics research is needed to establish what kinds of risks are involved in various kinds of international agreements and whether for environmental reasons it is necessary, and for other reasons possible and feasible, to deviate from earlier international agreements.

3 Implementation of the Research Programme

3.1 Implementation and funding

Projects selected to take part in the Environment and Law Research Programme will receive research funding for a period of no more than four years between 1 January 2005 and 31 December 2008. The Board of the Academy of Finland has earmarked 2.5 million euros for grants to the research programme.

The programme will be coordinated by the Academy of Finland. Within the programme's framework the Academy will be in the position to organise funding and other cooperation with the Ministry of the Environment, the Supreme Administrative Court, the National Technology Agency Tekes and the Ministry of Trade and Industry. These partners may fund projects that are of immediate interest to them, or contribute to the funding of such projects. Furthermore, these partners may contribute to funding and organising events during the programme and to creating research opportunities. The call process and the review process will be organised by the Academy.

The projects selected to take part in the programme are expected to fall within its subject area and to show a high scientific standard. Relevant national and international research cooperation between the disciplines involved will enhance the application's prospects. Genuine multidisciplinary cooperation aimed at integrating the themes of law and environment will also be considered a major precondition for research funding.

The programme will aim in all ways to support and promote the coherence of the research projects through active exchange of information and cooperation. The expectation is that the projects will strengthen one another and that the programme will generate new kinds of research.

The research programme will be centrally coordinated. The researchers in charge of the projects selected to take part in the programme will be required to commit themselves to the goals of coordination throughout the programme and during the evaluation of the programme upon its completion. The responsible leaders of the projects taking part in the programme will be expected to:

- assume responsibility for and report on the scientific progress of the project and its application of funds according to the instructions of the programme coordinator and relevant funding bodies;
- make sure that the whole research team attends all meetings, seminars and workshops organised by the programme coordinator;
- take part in producing reviews, syntheses and information material around the research programme; and
- actively disseminate information about the programme's progress and results on public and scientific forums.

Upon completion of the research programme it will be evaluated by Finnish and international experts to review its implementation and assess its outcomes. Among the aspects considered in the evaluation will be:

- the attainment of the programme’s objectives
- implementation of the research programme (coordination, role of steering committee, participation in the programme)
- outcomes and impacts, integration of the results and preparation of synthesis at the programme level
- scientific quality of the programme outputs
- evidence of scientific, social or economic impacts pursued by the programme
- researcher training and the promotion of research careers
- national and international cooperation.

3.2 Application procedure and criteria for project evaluation

Applications to the research programme will be reviewed in a single stage. All applications shall be filed no later than 4.15 p.m. on 30 September 2004 with the Academy of Finland Registrar’s Office or through the Academy’s online services. Applications shall be submitted in English on application form SA1.2004E, with the programme code “Environment and Law” indicated under item 9 Type of funding/ Other. The attachments required are listed in the Academy’s Guide for Applicants in force from 1 March 2004 to 28 February 2005. Applications shall be submitted in 13 copies (original and 12 copies). Applications may also be filed via the Academy’s online services (www.aka.fi/eng > Electronic services), but in this case a signed application form shall additionally be mailed to the Academy. Applications shall be addressed either to the Research Council for Culture and Society, the Research Council for Biosciences and Environment or to the Research Council for Natural Sciences and Engineering as relevant.

The research plan attached to the application shall include at least the following items:

- description of the research and its objectives
- description of how the research ties in with the programme themes and other research
- most important methods
- timetable of the research
- national and international cooperation
- expected results and their dissemination and application
- account of researcher training
- budget and
- composition of research team.

The research plan should be no more than 10 pages in length.

Applications for research grants are invited from individual research teams or consortia of research teams. Individual research teams have one responsible leader, but the team may consist of researchers based at different institutions. If the project involves several different parties and funding is applied independently for

different sites of research, it shall submit a consortium application. Each partner in the consortium shall complete an application form for its own part and attach all relevant appendices. The research plan shall include a common component that applies to all members of the consortium as well as a separate part that describes in closer detail the contribution of the team within the project. A consortium description no more than one page in length shall be attached to the research plans of consortium projects, describing the division of labour within the consortium as well as the value added generated through cooperation.

The scientific standard of the applications will be reviewed by an international panel of experts. Among the criteria applied are the following:

- project compatibility with the research programme
- scientific quality and innovativeness of the research plan
- viability of the research plan
- competence and expertise of the applicant/research team/consortium
- applicant's/research team's/consortium's national and international contacts
- integration of environment and law themes in genuine cooperation
- researcher training and the development of research environments and
- in the case of a consortium application the value added produced by the consortium to research.

Leaning on the scientific review of the applications and bearing in mind the objectives set for the programme, the steering committee will submit its proposal regarding the projects to be funded to the programme committee, which will make the final funding decisions in December 2004. The programme committee consists of steering group members representing the Academy's Research Councils. An opening seminar will be organised to mark the launch of the programme. Project funding will be available from 1 January 2005 earliest and end no later than 31 December 2008. The evaluation of the research programme will be carried out in 2009.

3.3 Invitation to tender for the provision of part-time coordination

The Academy of Finland is inviting tenders from universities, research institutes and business companies for the organisation of programme coordination services on a part-time basis. For well justified reasons responsibility for programme coordination may also be given to a research project selected to take part in the programme. Programme coordination will be responsible for the attainment of the programme's objectives. The programme steering group appointed by the Academy will support and provide direction to programme coordination.

Programme coordination will be expected to:

- manage the negotiations and agreement processes related to national and international funding cooperation
- organise and facilitate cooperation with domestic and international research programmes that are most directly relevant to the programme
- serve as the steering group's secretary
- promote communication and cooperation between the participating research teams

- organise research meetings and seminars
- promote domestic and international research contacts and visits and researcher exchange
- monitor the programme and provide direction for reporting on the project's research results
- maintain active contact with other funding bodies in the programme and end-users of its results
- support the application of the programme's end-results, integrate its results and produce syntheses
- assume responsibility for internal and external programme communications together with the Academy's Communications Vunit and
- prepare and organise the international evaluation of the programme.

The person appointed to the position of programme coordinator will be expected to hold a PhD in a field directly related to the research programme, to have excellent written and oral skills in Finnish and English and to have at least satisfactory Swedish, to have good skills of communication and negotiation, to have experience of practical administration and experience of international research cooperation and practical project management.

Tenders for programme coordination shall be submitted to the Academy of Finland. The submissions shall be filed by completing the Academy's general application form SA1.2004, which shall be mailed complete with relevant appendices to the Academy's Registrar's Office in 10 copies (original documents plus nine sets of copies). The documents shall not be returned.

The submission shall be followed by the following appendices:

- coordination plan (for the implementation of scientific and administrative coordination)
- rough work plan for part-time coordinator and other staff
- budget for 2005-2009
- CV of the person put forward as coordinator and
- other possible appendices.

The submission regarding programme coordination shall include a budget for coordination in 2005-2009. This budget shall include

- salary for coordination staff complete with social security costs
- travel expenses
- expenses related to internal and external communications
- expenses related to reporting and monitoring the programme results
- expenses related to the final evaluation of the programme
- costs of personnel and other resources made available by the organisation making the submission
- infrastructure costs (premises, office equipment and overheads) and
- other expenses related to the project.

3.4 Further information

This programme memorandum, application forms, the Academy's Guide for Applicants and the September call for applications (which will be published on 30 August 2004) are all available from the Academy of Finland Registrar's Office. The same information is also posted on the Academy's website at www.aka.fi/eng

Postal address for Registrar's Office:

Academy of Finland
POB 99
FI – 00501 Helsinki

Street address:

Vilhonvuorenkatu 6

Telephone: +358 9 7748 8377

Fax: +358 97748 8299

E-mail: kirjaamo@aka.fi

For further information, please contact:

- Research Unit for Culture and Society, Research Programme's Science Adviser Raija Matikainen, tel. +358 9 7748 8348, raija.matikainen@aka.fi or Science Adviser Siru Oksa, tel. +358 9 7748 8439, siru.oksa@aka.fi
- Research Unit for Biosciences and Environment, Science Adviser Mirka Hankkila, tel. + 358 9 7748 8292, mirka.hankkila@aka.fi
- Research Unit for Natural Sciences and Engineering, Science Adviser Jan Bäckman, tel. +358 9 7748 8394, jan.backman@aka.fi